

LOVENSKI UČITELJ

VERI
VZGOJI
POUKU

Letnik VIII.

V Ljubljani 15. septembra 1907.

Št. 9.

Po naših zborovanjih.

Prijeten in vesel posel imamo danes vršiti. Radostno moramo za-
beležiti celo vrsto pojavov, ki pričajo, da vsebolj prodirajo v slovenski
javnosti načela, ki jih zastopa »Slov. Učitelj«. Čudna je moč idej! Zdi
se včasih, da jih je zatrl krut terorizem, zdi se, kakor da so globoko
pokopane pod kôpo zmot in predsodkov, a vendar žive naprej, bistré
razum, ogrevajo srca in naenkrat se pojavijo v svoji neodoljivi sili. Da,
vnanje zapreke le še pomnože njihovo odporno moč in vznetiijo njih
ogenj. Tako životvorno moč je zadnje tedne pokazala tudi ideja kr-
ščanske učiteljske organizacije. Priča temu pa sta dva pomenljiva
shoda: ustanovni shod krščansko mislečega učiteljstva na Goriškem in
občni zbor »Slomškove Zveze« v Ljubljani.

Marsikoga je iznenadil pokret na Goriškem. Minilo je že pet let,
ko je nekaj učiteljev in duhovnikov ondi poizkušalo ustanoviti podruž-
nico »Slomškove Zveze«. Toda ostalo je pri poizkusu. Započeta orga-
nizacija se ni razvila. Kaj je bilo temu krivo ne vemo. Ali je manjkalo
poguma in odločnosti pri voditeljih, ali je oviralo napredek neprijazno
vedenje šolskih oblastnikov, nam ni znano. Gotovo pa ni manjkalo med
goriškim učiteljstvom obojega spola iskrenih somišljenikov, ki so bili v
srcu z nami in ki so bili prepričani, da so liberalna gesla, katerim se
klanja žalibog še večina slov. učiteljstva, pogubna za narod in pogubna
tudi za učiteljstvo, ki deluje med njim. — Zdaj je naenkrat buknilo na

dan. Terorizem nasprotnikov je izzval odpor, kakršnega ni pričakoval. Tu ni bilo nič umetno narejenega, nič od zunaj zanešenega. Iz srede učiteljstva samega se je dvignil klic po krščanski organizaciji. Pozivu pa je sledilo dejanje. Ustanovni shod dné 5. septembra je pokazal, da so na Goriškem dani vsi pogoji za daljni razvoj krščanskega gibanja med učiteljstvom: zavednost in odločnost pri voditeljih, pogum in vnema pa pri vseh, ki so se doslej pridružili mladi organizaciji. Veseli nas, da je med njimi tudi mnogo mladih, čilih moči, ki bodo s svojo delavnostjo lahko izdatno pospeševali smotre novoustanovljenega društva. Bog daj srečo!

Še bolj kot manifestacija na Goriškem, je osupnil naše nasprotnike in prijetno iznenadil mnoge naše somišljenike občni zbor »Slomškove Zveze«, ki se je vršil nepričakovano sijajno. Že davno so »Tovariševci« našo »Slomškovo Zvezo« proglasili za mrtvo. Toda, čudno, kako da je bilo treba proti mrličem napraviti cel bojni načrt. »Tovariš« se je rogal in smešil, »Narod« pa prinašal poziv za pozivom, da naj se s silo prepreči zborovanje. Učitelje iz mesta in dežele so klicali k demonstraciji. Vse je bilo namerjeno na to, da z grožnjami odvrnejo udeležence, in če treba razženo. In uspeh te gonje? Dvorana polna zborovalcev in sicer po ogromni večini svetnega učiteljstva, na ulici pa peščica blamiranih, od svojih lastnih voditeljev zapuščenih demonstrantov. Menda so mnogi izmed njih izprevideli, v kakšne umazane namene so se dali izrabljati. — Zborovanje je bilo impozantno, tako po številu udeležencev in odličnih gostih, ki smo jih imeli v svoji sredi, kakor po vsebini in tehtnosti govorov. Čast in hvala predavateljem in predavateljicam, ki so vsi svojo nalogo marljivo in odlično izvršili! — Razšli smo se z zavestjo, da je zdaj terorizem strt in da imamo prosto pot pred seboj. Doba najhujšega boja je končana, zdaj se pričinja doba dela, da čimpreje uveljavimo naše ideale!

Dva dni po občnem zboru »Slomškove Zveze« je imelo svoj ustanovni shod »Društvo slovenskih katehetov«. Naravno, da nas s to novozasnovano organizacijo družijo najtesnejše vezi. Saj se bojujemo za krščanski značaj naših šol, v katerih mora biti veronauk duša vsemu drugemu pouku, in smo vedno zagovarjali vzajemno delovanje svetnega in duhovskega učiteljstva pri vzgoji mladine. Na ustanovnem shodu je bila sprejeta resolucija, naj je odslej »Slovenski Učitelj« skupno glasilo »Katehetskega društva« in »Slomškove Zveze«. Prepričani smo, da je ta sklep velikega pomena za razvoj našega lista. Oprt na dve tako obsežni in krepki organizaciji bode »Slov. Učitelj« v bodočnosti tem lažje in popolnejše izvrševal svojo nalogo. — »Društvo slovenskih katehetov« je zasnovano za vse slovenske dežele in že sedaj šteje mnogo članov izven Kranjskega, po Goriškem in v Istri; na Koroškem in Štajerskem pa mu stojita ob strani dve deželni katehetski društvi, ki sta obe nedavno imeli svoje shode.

Ta kratek pregled izpričuje, da se je na šolskem polju pri nas pričelo zelo živahno gibanje. Mnogo se je razpravljalo, sklenilo in zasnovalo zadnje tedne minolih počitnic. Prepričani smo, da to delo ni bilo zaman, temveč da mu bodo kmalu sledili vidni uspehi. V to pomoz Bog!

Tretji občni zbor „Slomškove Zveze“.

Meseca avgusta so se razposlala vabila za občni zbor in marsikdo je s strahom pričakoval, kakšen bode odmev. Saj že par let ni bilo rednega zborovanja in iz obsežne organizacije je le idrijska podružnica marljivo prirejala svoje shode. »Mrtvi vstajajo«, so se rogali nasprotniki. »Mrtvi« so res vstali in nasprotnikov je bilo strah. Po pravici je poudarjal tajnik Novak v svojem poročilu, da nam včasih primanjkuje poguma, zaupanja v svojo moč. Treba je bilo le odločnega dejanja in uspeh se je takoj pokazal. Demonstracija, ki so jo prirejali nasprotniki, se je žalostno izjalovila. Služila nam je le v zabavo. Mala dvorana hotela »Union« pa se je napolnila do zadnjega kotička s člani in prijatelji »Slomškove Zveze«. Mnogoštevilno kot nikdar preje, je bilo navzoče učiteljstvo ljudskih šol, šteli smo pa tudi več srednješolskih svetnih profesorjev. Izmed odličnih gostov naj imenujemo: gosp. drž. poslanca in dež. odbornika, vodjo Fr. Povšeta; vladnega svetnika, ravnatelja dr. Detela; člana dež. šolskega sveta dr. Lesarja. Zlasti ljubi gostje pa so nam bili naši akademiki od »Danice« in »Zarje«, ki so javno izjavili, da hočejo vzajemno z nami delovati in da žele ostati s »Slomškovo Zvezo« v najprišrčnejšem prijateljskem razmerju. — Zborovanje je otvoril g. predsednik Jaklič s sledečimi besedami:

»Častiti zborovalci! Odkar se je izvedelo, da bo zborovala »Slomškova Zveza«, je dobila zveza in njeno učiteljstvo precej značilnih pozdravov. Med prvimi, ki so nas vse pozdravili, so bili naši častiti kolegi naprednega mišljenja. Tistih pozdravov, ki so se vršili tako-le med štirimi očmi, ne bom omenjal, a omenjati moram očiščene pozdrave, ki nam zvane nasproti iz stanovskega glasila »Učiteljskega Tovariša« in pa »Slovenskega Naroda«. »Slomškarija je največja sramota slovenskega učiteljstva!« (Oho!) »Kreature obeh spolov!« (Smeh.) »Onemogli reveži!« »False ljudski učitelji!« »Četa mežnarjev in mežnaric.« (Burna veselost.) »Črno pobarvana družba!« Same kolegijalne ljubeznjivosti! Obšel jih je pa tudi velikanski strah in zagnali so krik v svojem časopisju: »Mrlič! — vstajajo!« In napredni učitelji, ki sicer ne verujejo nič, verujejo tudi v ta čudež. (Veselost.) In v njih duši se je rodil velik strah, a tudi radovednost, kakšni so ti mrlič, ki hodijo. Sami, posamič, se nas niso upali ogledati, zato so naredili v Radovljici načrt, kako bi nam vendar prišli blizu. Dejali so: »Vsi skupaj pojdemo pogledat!« Začetkom tedna so dejali v »Narod«, da vabijo vse napredne učitelje

danes v »Narodni dom« in potem pred »Union«. Ker pa so se vendar še bali, da bi groze ne pomrli, ko vidijo »mrličce«, so povabili še napredne akademike. Sedaj, ko je bila straža dovolj močna, so dobili korajžo tudi napredni učitelji na deželi. Tudi ti so pisali v »Narodu«, da pridejo pred »Union«. In kakor ste videli, so tudi prišli. Mar tisti napredni učitelji iz Ljubljane, ki so napredne učitelje vabili? Ne! Teh ni bilo, ampak prišli so naši znanci, kakor Korbar, Grmek, gdč. Muc itd., ki Jelencu vse verjamejo!

Jaz priznam vse vrline naprednih učiteljev, najbolj pa znajo terorizirati. Mojstri so! Priznam tudi, da imajo precej uspeha! A to jim povem: Tudi ta terorizem bomo zlomili! Če ne pojde izlepa, kakor pri omikanih ljudeh, pojde pa izgrda. Tisto svobodo, ki jo zahtevajo zase, zahtevamo tudi mi. Branili pa bomo vse naše somišljenike, ako jim bodo hoteli škodovati kolegi.«

Živahno so zborovalci pozdravili osobito blagorodnega gospoda šolskega svetnika in ravnatelja Fr. Detelo, zastopnika goriških učiteljev g. nadučitelja Likarja in Abrama, dež. šolskega svetnika kanonika Kržiča, Lesarja, deželnega odbornika Povšeta, dež. poslanca dr. Schweitzerja in zastopnike akademičnih društev.

Došli so sledeči brzojavni in pismeni pozdravi:

Mojstrana, 7. septembra. Srčen pozdrav značajnim zborovalcem, katerim želim blagoslova iz nebes za važno posvetovanje o premenitnih učiteljskih in vzgojnih potrebah in nalogah.

Dr. Anton Bonaventura Jeglič, škof.

Grosuplje, 7. septembra. Zadržan pozdravljam zborovalce. Srčno naprej z geslom: Vse za vero, izobrazbo, napredek in blagostanje slovenskega naroda!

Ivan Remič, učitelj.

Kozje, 7. septembra. Nevstrašenim braniteljem krščanske vzgoje. Slava!

Dr. Jankovič.

Državni in deželni poslanec g. dr. Žitnik je poslal naslednji pozdrav: »Hudo bolan ležim, ne morem priti. Pozdravljam vse, želim najboljšega uspeha, predvsem pa poguma za dobro stvar. Brez strahu naprej«

Prav prisrčno in iskreno je nagovoril zbrano učiteljstvo poslanec **Povše**, poudarjajoč, da smo ponosni na vzgojitelje naše mladine, ki hočejo zares hoditi po stopinjah prvega slovenskega odgojitelja Slomška. »Zbrali ste se, da hočete delovati v duhu Slomškovem ter vcepljati mladini čut za slovenski materni jezik, obenem pa gojiti tudi verski čut. Vaše delo je plemenito in sveto. Naj procvita vaša zveza v boljši blagor našega naroda. Mi, slovenski poslanci, pa se hočemo zavzeti tudi za vaše težnje. Bog blagoslovi vaše delo!«

Zelo duhovit in stvaren je bil nagovor gosp. vladnega svetnika **dr. Frana Detela**, ki je hvalil, da se učiteljstvo zbira, da se pomenjuje o stanovskih zadevah, da se izobrazuje in napreduje v strokovnem

znanju, pa da stavi tudi svoje zahteve. S svojo fino ironijo je vzbudil mnogo živahnosti in odobravanja.

Učiteljstvu vsiljujejo vedno nove metode, tako, da se že norčujejo »Fliegende Blätter«:

»Eine neue Lehrmethode
Bringt beinahe jedes Jahr,
Hat man sie gehetzt zu Tode,
Merkt man, wie gefehlt sie war.«

(Veselost.) — Učitelji so različnega značaja, eden bolj resen, drugi bolj šaljiv, in z različno metodo lahko oba dosežeta izvrstnih uspehov. (Tako je.) Priporoča učiteljstvu potrpežljivost s stariši. Mnogo se priporočajo zdaj roditeljski večeri, pri katerih učitelji govore roditeljem o vzgoji, a glejmo, da ne naredo tudi stariši — učiteljskih večerov! (Veselost.) Nujno potrebno je izboljšanje gmotnega stanja. Če dežela deli vsakovrstne podpore, naj pa prej plača, kar je treba. Dober gospodar prej plača svojega delavca, kakor pa deli miloščino. (Odobravanje.)

Zastopnik goriškega učiteljstva g. Likar izroča pozdrav vsega krščanskega učiteljstva na Goriškem. Liberalci so hoteli popolnoma vse ustrahovati, a to je zbudilo odpor krščanskega učiteljstva. Omenja, kako so na Goriškem pristaši krščanskega učiteljstva strli terorizem liberalizma in upa, da bode v prihodnje možno prirediti kmalu veličastno skupno zborovanje, ki bo imponiralo našim nasprotnikom.

Gosp. nadučitelj Ravnikar prinaša pozdrav iz reške doline in med burnim odobravanjem poroča, da je sklenila vsa duhovščina trnovske dekanije in več tovarišev učiteljev, da pristopijo k »Slomškovi zvezi«.

Dr. Lampe pozdravi v imenu društvene, gospodarske in izobraževalne organizacije.

Sledila so predavanja, ki so se vsa odlikovala po temeljitosti in formalni dovršenosti. Vsi navzoči so jim sledili z velikim zanimanjem. — V dokaz, da »Slomškova Zveza« ni brezbrizna spričo slabega gmotnega stanja, v katerem se nahaja slovensko učiteljstvo, se je prvo poročilo nanašalo na to pereče vprašanje. Nadučitelj Štefan Primožič je mirno, a stvarno in prepričevalno pojasnil krivico, ki se godi učiteljstvu pri odmerjenju plače. Celoten govor prinašamo na drugem mestu. Na njegov predlog se je sprejela resolucija: »Učiteljska plača bodi sorazmerna s plačo uradništva zadnjih štirih plačilnih razredov.« — Z velikim odobravanjem je bilo sprejeto poročilo gdč. Mire Regali o socialnem delovanju učiteljice, ki je tudi v današnji številki, prinašamo v celoti. — Sledilo je predavanje nadučitelja Julija Slapšaka »o krščanski vzgoji«, ki se je odlikovalo zlasti po globokih mislih in izredni temeljitosti. Sprejeto je bilo s splošnim, zasluženim priznanjem. Ker bomo to razpravo, kakor ostale, kolikor nam jih je na razpolago, objavili po rokopisu, zato se na tem mestu ž njo ne bomo obširneje pečali. Iz objavljenih poročil bode lahko izprevidela slovenska javnost, da naša

zborovanja niso prazne manifestacije, temuč so posvečena resnemu delu. — Prof. E v g e n J a r č je razpravljajl zelo aktualno vprašanje o razmerju šole do etike. Opozarjal je na shod svobodomislecev v Pragi, ki bodo zahtevali svobodno šolo v imenu »kulture«. Priznavamo, da je moderna kultura dosegla veliko na raznih poljih, toda ta kultura je obenem prinesla razdvojenost med človeštvom. Človeštvo je kljub rastoči izobrazbi zaostalo in ni doseglo prave sreče; dokaz so nam n. pr. razni samomori. Razni kulturonosci zahtevajo, naj se namesto verskega pouka uvede takozvani etiški pouk. Spoznali so, da treba na mladino vplivati v nraavnem oziru, ker pa verske vzgoje ne marajo, torej so se oprijeli slabega in puhlega nadomestila. Amerika je že prišla do prepričanja, da šola brez religije ni mogoče, zato so jeli uvajati zopet konfesionalne šole. Etiški moralni pouk nima istega uspeha, kot so pričakovali; kajti v francoskem etiškem pouku n. pr. so cele strani praznih, suhih definicij, ki se jih uče otroci in učitelji. Z neštetiimi postavami brez podlage dosežejo le minimalne uspehe; v tem so edini vsi šolniki na Francoskem.

Religija pri nas je bistveni del naše kulture, zato pa jo zahtevamo. Naši stariši so krščanski in hočejo imeti krščansko šolo. Gospodje, ki hočejo svobodno šolo, naj vprašajo poprej naše ljudstvo.

Naši nasprotniki nam bodo tisti zli duh, ki hoče hudo, a stvarja dobro.

Zelo perečega vprašanja se je dotaknil nadučitelj I v a n Š t r u k e l j v svojem poročilu o »birokratizmu v šoli«. Živo je opisal to hudo môro, ki tlači učitelja, zabranjuje vsak prost pokret in vprega vse v jarem šablone. Govoril je vsem navzočim iz srca. — Sklepno poročilo je imel poslanec J a k l i č, »o naši stanovski politiki na Kranjskem«. Sledilo je poročilo tajnika in blagajnika.

Tajnik c. kr. učitelj Novak je poročal sledeče:

Slavni zbor! Jako težko nalogo imam danes kot tajnik »Slomškove zveze«. Poročati moram o delovanju društva od zadnjega občnega zbora, ki se je vršil dné 25. avgusta 1903 l.; toda kako naj to storim, ker smo zadnja štiri leta — da ne rečem ravno — trdno spali, pač pa prav pošteno dremali.

Toda, kdo je bil temu kriv? Ali mar odbor? Ali društveniki? Bodimo odkritosrčni ter ne zvrčajmo krivdo drug na družega, ampak brez ovinkov priznajmo, da smo bili prav vsi vzrok, da je »Slomškova zveza« zadnja leta le životarila. Nedostajalo nam je vsem skupaj poguma; bali smo se preveč svojih poliitčnih nasprotnikov, bali smo se njihovega terorizma, bali njihovih zabavljic. Saj nam je vsem le predbro znano, koliko ostudnih napadov in zabavljic mora katoliški učitelj prestati od svojih stanovskih tovarišev, ki so se vdinjali v službo protiverskemu liberalizmu. Kakor pa je miroljubnost jako lepa čednost, vendar ni vedno umestna; nikakor pa ne v tem slučaju, ker tu se gre

za važna načela, katerih »zaradi ljubega miru« ne smemo zatajiti. Mi vendar ne smemo dopuščati, da bi se liberalno učiteljstvo šopirilo, kakor bi bilo res vse slovensko učiteljstvo v liberalnem taboru, mi, katoliški učitelji, pa bi mirno in tiho čepeli po raznih kotih Kranjske in drugih slovenskih pokrajin. Pokažimo svetu, da če nas je znabiti po številu tudi manj kot nasprotnikov, vendar se ne bojimo nikogar in neustrašeno priznavamo svoja načela.

Če smo se doslej bali nasprotnikovega terorizma in njegovih papirnatih puščic tako, da si odbor še celo občnega zbora ni upal sklicati, ker se je bal prepiche udeležbe od strani društvenikov, mora sedaj te bojazljivosti biti konec. Novega poguma so nam dale zlasti zadnje državnozbornske volitve. Dne 14. maja t. l. se je sijajno pokazalo, da je slovensko ljudstvo z nami. In če je ljudstvo z nami, koga naj se še bojimo? Saj smo vendar ljudski učitelji in ne hlapci liberalne frakarije! Zatorej naj nas ne briga več, kaj pravi o nas gotova liberalna gospoda in njej hlapčujoče liberalno učiteljstvo; temveč glejmo, da si s svojim možatim, neustrašenim nastopom ohranimo in pomnožimo ugled med slovenskim ljudstvom.

Toliko se mi je zdelo potrebno omeniti v zagovor, zakaj ni odbor že prej sklical občnega zbora. V prihodnje pa se, kakor sedanje razmere kažejo, to ne bo več zgodilo.

Glede delovanja »Slomškove zveze« v zadnjih letih pa omenjam sledeče: Kljub temu, da je »Slomškova zveza« v celoti le bolj životarila, je njena »Podružnica v Idriji« ohranila svojo prvotno čilost in delavnost. Idrijska podružnica je imela vsako leto več prav dobro obiskanih zborovanj, pri katerih so se obravnavale razne zanimive teme in se je priredilo tudi že par praktičnih nastopov. Podružnica ima tudi lastno knjižnico in naročenih več pedagoških časnikov.

Za nas vesela novica se je pred dvema dnevoma razširila iz solnčne Goriške, da se je tam dne 5. t. m. zopet ustanovilo »Društvo krščansko-mislečih učiteljev na Goriškem«, ki ima isti smoter, kakor ga ima naša »Slomškova zveza«.

Popolnoma pa je zaspala že ustanovljena »Podružnica v Kranju«, ker ista že ob svoji ustanovitvi ni kazala posebno velike življenjske moči.

Toda, kar je zaspalo, se lahko zopet zbudi in zato trdno upam, da se bo tudi delovanje »Podružnice v Kranju« zopet pričelo. Nadejam se pa tudi, da se bodo ustanovile še nove podružnice, zlasti naša Dolenjska in sosednja Štajerska naj se prav kmalu vzdramita.

Z letošnjim letom se je začel uresničevati tudi sklep, storjen na prvem občnem zboru »Slomškove zveze«, dne 30. decembra 1901. Vešč poznavalec mladinskega slovstva, kanonik in profesor Anton Kržič je začel v posebni prilogi »Slovenskega učitelja« priobčevati svoje skrbno sestavljene ocene mladinskih spisov, za kar mu v imenu naročnikov »Slovenskega učitelja« izrekam najiskrenejšo zahvalo.

K sklepu izražam le edino željo, da bi mogel tajnik, ki ga bode te izvolili na današnjem občnem zboru, prihodnje leto poročati o mnogo bolj živahnem delovanju »Slomškove zveze«, kakor je bilo to mogoče danes storiti.

Blagajnik prof. dr. Gruden poroča o stanju društvenega premoženja, ki je dovolj ugodno. Svota prejemkov znaša skupno 1128 K 71 h, stroškov 80 K; ostane torej prebitka 1048 K 71 h. Ta denar je deloma naložen v »Ljudski posojilnici«, deloma (70 K) kot posojilo pri zasebniku, deloma pa je v gotovini v blagajni.

V odbor so bili izvoljeni z vsklikom za dobo treh let: Fr. Jaklič, predsednik; Anton Kržič, podpredsednik; Iv. Štrukelj, tajnik; Apolonija Fatur, blagajničarka; odborniki: Dr. Jos. Gruden, Evgen Jarc, Jožef Novak, Franc Oswald, Štefan Primožič, J. Ravnikar; izmed učiteljic: gdčni. Pavla Krušič in Antonija Štupca.

Pri točki slučajnosti je bilo stavljenih več pomenljivih predlogov. Akademik g. Puntar je poudarjal, da mora učiteljstvo skupno delovati z akademiškim dijaštvom. Zato priporoča, da naj se shodi »Slomškove zveze« skupno vrše z dijaškimi shodi. Posebno priporoča »Slomškovi zvezi«, da posveti svojo pozornost vzgoji učiteljskega naraščaja in išče stika s Hrvati. — G. nadučitelj Štrukelj predlaga, da bodi »Slovenski učitelj« tudi formalno glasilo »Slomškove zveze« in naj izhaja po dvakrat na mesec; zahteva točne razpise učiteljskih služb in opominja, naj se pri časnikarskih poročilih ne meče vse učiteljstvo »v en koš« in naj se ne obsoja »en bloc«, temuč naj se vedno strogo loči med dobrimi in slabimi elementi in graja le to, kar je res graje vrednega. Vsi predlogi se izročé odboru v rešitev.

Slednjich se zahvali predsednik Jaklič vsem udeležencem za vztrajnost, pozivlja naj vsi pridobivajo marljivo novih članov »Slomškovi zvezi« in s klicem: »Na veselo svidenje pri bodočem shodu«, zaključi lepo zborovanje.

Katehetski shod.

Natančno po določenem sporedu se je vršil dne 10. in 11. septembra v Ljubljani dolgo zaželjeni katehetski shod, ki ga je priredilo novo ustanovljeno »Društvo Slovenskih Katehetov«. Nad vse vesel je ta pojav v organizaciji cerkvenega in narodnega življenja po slovenskih pokrajinah. Pokazal je, da slovenski katehetje razumevajo znamenje časa, predvsem tudi zahtevajo intenzivno na višku časa stoječo katehezo v šoli.

Prisrčen je bil sestanek zvečer pred zborovanjem v mali dvorani hotela »Union«. Došlo je nanj precej tujih gostov; največ Goričanov, pa tudi nekaj zastopnikov iz Štajerske, Koroške in Istre. Hrvate je za-

stopal znani strokovnjak in prvobornik katehetskega gibanja na Hrvaškem, profesor Ferdo Heffler iz Zagreba. V imenu hrvatskega katehetskega društva je pozdravljala bratsko društvo in kazal na lepe uspehe, katere je že rodilo gibanje pri Hrvatih. V imenu Goričanov je govoril profesor dr. Pavlica iz Gorice, za pripravljavni odbor katehet Smrekar iz Ljubljane.

Naslednji dan (10. septembra) je bila najprej sv. maša ob polu 8. zjutraj v kapeli v Marijanišču, potem pa se je pričelo z občnim zborom društva slovenskih katehetov redno delo. Prostorna dvorana v Marijanišču se je skoro docela napolnila in zborovalce je pozdravil bivši mnogoletni srednješolski katehet, kanonik dr. Karlin. Poudarjal je, da slovenski katehetje sicer posamič mnogo delujejo, da dosegajo tudi izvrstnih uspehov, a nedostaja med njimi razgovora, stika, skupnega nastopa. Novo ustanovljeno katehetsko društvo bo učne napredke kateheze poneslo med vse sobrate.

Profesor Ferdo Heffler še enkrat pozdravlja slovenske katehete. Katehet je vsak duhovnik že po svojem zvanju, katehetsko društvo je namenjeno vsem duhovnikom, ki so v kakršnikoli zvezi s šolo.

Na splošno željo je nato prevzel predsedništvo dr. Karlin. Spretno je vodil celo zborovanje, ki je vseskozi ostalo na parlamentarni višini.

V odbor katehetskega društva so bili nato z vzklikom izvoljeni: kanonik dr. Karlin, katehetje: kanonik Kržič, dr. Pečjak, dr. Demšar, Čadež, Mlakar, Ažman, Smrekar, prof. dr. Pavlica in spiritual Ign. Nadrah.

Glede društvenega glasila se je po daljši debati sprejel predlog dr. Grudna: Občni zbor pooblasti odbor »društva slovenskih katehetov«, da stopi glede glasila v zvezo z odborom »Slomškove zveze« in da po skupnem dogovoru potrebno ukrene glede prihodnje smeri in oblike lista »Slovenski Učitelj«. Glede članarine se določi za redne člane vsakoletni prispevek 2 K. Glede agitacije za društvo je obveljal predlog spirituala Nadraha, naj se ad hoc kar pri sestanku določijo, oziroma naprosijo posamezni duhovniki po vseh dekanijah. Določeni so bili: Ljubljana-mesto: katehet Čadež; Ljubljana-okolica: kapelan Zabret, Št. Vid; Stara Loka: spiritual Nadrah, Škofja Loka; Kranj: župnik Mikš, Trstenik; Radoljica: župnik Zabukovec, Jesenice; Kamnik: kapelan Jovan, Kamnik; Moravče: dekan Bizjan; Idrija: katehet Ozwald; Vrhnika: kapelan Majdič, Polhov Gradec; Cerknica: kapelan Pavlin; Postojna: župnik Janež, Studeno; Trnovo: dekan dr. Kržišnik; Ribnica: kapelan Plahutnik; Novo mesto: župnik Porenta, Stopiče; Semič: župnik Pavlovčič, Suhor; Trebnje: kapelan Štrajhar; Leskovec: kapelan Vrhovec; Šmarje: dekan Trček; Žežemberk: kapelan Žavbi; Šmartno: dekan Rihar. Na Goriškem prevzame agitacijo dr. Pavlica.

Glede doneskov podružnic, ki bi se izven Kranjske osnovala, se je sprejel predlog dr. Pečjaka, da smejo v tem slučaju članarino dotične podružnice obdržati zase v društvene namene.

Razgovor se je vršil še o društveni knjižnici, na kar se je zaključil občni zbor društva slovenskih katehetov.

Nato je sledilo prvo predavanje: o učni metodi. Predaval je kanonik prof. Anton Kržič.

Pred vsem je določil pojem analize in sinteze, indukcije in dedukcije, vse s pomočjo zgledov iz prakse. Vedno bolj si osvaja pri pouku v ljudski šoli torišče analitično-induktivna psihološka metoda, ki se tako prilaga otrokovi psihi. Monakovski katehetje imajo v tem oziru veliko zaslug, čeprav se v praksi ne priporoča, da bi jim slepo sledili. Na mesto petih formalnih stopinj je zato n. pr. predavatelj sam v svoji metodiki povzel štiri: uvod, podajanje tvarine, razlago in pojasnjevanje, uporaba. Pretirano se ne sme tudi pri nas poudarjati učna enota; nemški katehetje imajo prednost, da imajo za kateheze še enkrat več časa; pri nas se smejo tuintam dve sorodni strniti v eno. Pravilo pa je in ostane: Najboljša metoda ne dosega smotra brez vzgojne osebnosti katehetove. Pred vsem imej katehet po Auguštinovem izreku umerjenost duše: hilaritas. «Bodimo pri katehezi otroški, pa ne otročji».

Dovršeno in točno predavanje prinesemo v celoti.

Pri živahni diskusiji je prof. Heffler opomnil, naj se označena metoda ne imenuje monakovska, nego psihološka. Tako se vseskozi naziva na Hrvaškem. Ravna se po psihi, duši otrokovi. Postopa analitično-induktivno. Nasprotna, ki se ozira bolj na predmet, je logična. Ta postopa sintetično-deduktivno. Psihološka vlada skoro izključno v ljudski šoli, se umika logični že v gimnaziji, na vseučilišču vlada izključno vednostna, logična. Za poučevanje po psihološki metodi je na Hrvaškem in v Dalmaciji za ljudske šole merodajen ad hoc sestavljen učni načrt, potrjen od škofov.

V nadaljni diskusiji se je še poudarjalo, naj glede uporabe metode ne vlada v šoli ni zanikrnost, ni ozkosrčnost, šablona (Kržišnik); katekizem daj okostje, meso pa podaj katehet (Nadrah); katehet postopaj toliko resnejši, kolikor višji je razred (Mlakar). Predavatelj Kržič pa je poprosil tovariše, naj bi a) katehetje izdelali za prihodnje leto nov, natančen učni načrt, b) posebno skrbno sestavili in zabeležili izkušnje pri pouku na enorazrednicah, da vzame tvarino v roko potem posebni odbor.

Popoldne istega dne je bil ob polu 3. uri prvi praktični nastop pri učencih II. razreda v Marijanišču. Kateheziral je P. Regalat Čebulj. Tema: Kaj vemo iz mladosti Jezusa Kristusa. (Dvanajstletni deček v templu.) Dobro premišljena in srečno izpeljana kateheza je bila vseskozi zgrajena po psihološki metodi in kot taka srečna ilustracija k dopoldanskemu predavanju, kar je s posebnim priznanjem konstatiral prof. Ferdo Heffler. Tudi živahno debato je izzvala, v katero so posegli Janc, Zabret, dr. Karlin, Nadrah, dr. Kržišnik, dr. Levičnik, dr. Janežič, Mlakar. Priporočalo se je, naj se posebno pazi, da niso vprašanja pre-

visoka, da se rabijo po možnosti nazorna sredstva, kakor pri tej katehezi itd.

Katehet Anton Čadež je nato predaval o disciplini v šoli in cerkvi. Glavne misli skrbno sestavljenega poročila so bile naslednje: Brez discipline ne pomaga tudi najboljša metoda. Kaj pospešuje splošno disciplino? Znano je pravilo: ne jezi se pri pouku, ne upij, kar rečeš izpolni. V istini pa disciplina v šoli zavisi od mnogih faktorjev, katere mora spreten učitelj vse upoštevati. Pred vsem pripomore k disciplini mnogo ugled učitelja. Katehetu dá delno ta ugled že duhovsko zvanje, pa tudi sam naj skrbi, da ta ugled ohrani z uzornim življenjem. Pouk bodi zanimiv. Zanimiv pa izvečine ni pouk brez priprave. Zato je tudi za disciplino potrebna priprava, pred vsem v nižjih razredih. Katehet tudi ne govori preglasno, pač pa jasno, razločno, da ga umevajo najbolj oddaljene klopi. Važen faktor discipline je ljubezen vzgojiteljeva do mladine. Kdor hoče, da se ga bodo bali, oziroma spoštovali, naj skrbi, da ga ljubijo.

Otrok živi od ljubezni predstojnikov. Ljubezen pa je nepristranska, pristranost in krivica je smrt discipline. Gorečnost, ki jo kaže katehet v svoji službi, tudi pospešuje disciplino, istotako čuječnost, ki z ostrim očesom pazi, da se ne vtihotapijo nered in slabe razvade. Vsake malenkosti ni treba grajati med poukom, čisto zadostuje pogled učiteljev. Učenci naj se navajajo, kako naj se premagujejo samega sebe. Po mnogih krajih se je obnesel sistem vzajemne vzgoje. Učitelj bodi vzgled reda in točnosti, tudi v malih rečeh.

Posebno previden bodi učitelj, kadar radi discipline mora kaznovati. Kazen je vedno vzgojno sredstvo in mora biti prestopku primerna, modra, pravična. Sredstvo discipline je tudi vzajemno delovanje starišev izven šole in hvala učiteljeva. Glavno sredstvo pa je katehet sam. To ni brezovka, to ni velika, imponujoča postava, ampak vzgajalna osebnost učiteljeva. Podlaga disciplini v cerkvi je disciplina v šoli. Otroci se morajo poučiti o imenitnosti svetega kraja. Skrbno naj katehet pogosto razlaga sv. mašo in druge svete obrede. Pazi naj, kako se vedejo otroci pri vstopu v cerkev, pri kropilniku, tudi malenkostij na sv. kraju naj ne zabi. Sveten učitelj lahko mnogo pomore katehetu pri vzdrževanju discipline v cerkvi. Pri sveti maši velja pravilo: *Schauen und beten*, kakor pravijo Nemci. Molijo naj otroci, obenem pa se ozirajo na oltar.

Referent je poleg starih, preizkušenih pravil podal tudi mnogo novih mislij. Dotaknil se je celo ameriške metode vzdrževanja discipline in opisal ondodni način vzgoje (*self-government, school city-system*). Tudi to predavanje je izzvalo živahno diskusijo (Paučič, Porenta, Nadrah, dr. Kržišnik, Smolej, Janež). Kot važno sredstvo discipline se je tudi poudarjalo, naj bode učitelj vedno pri razlagi in vprašanjih obrnjen na vse otroke, tako, da se v njegovih očeh koncentrira pozornost vseh učencev (Ahačič).

Tudi to zanimivo predavanje priobčimo v celoti.

Dopoldan drugega dne (11. septembra) se je udeležencem katehetskega shoda podal še drugi praktiški nastop pri učencih IV. razreda in tretje predavanje. Navzoč je bil tudi prevzvišeni knezoškof dr. Anton Bonaventura Jeglič. Katehet Janko Mlakar je obravnaval težko temo: Kedaj je kes popoln, kedaj nepopoln. Tudi ta kateheza se je vršila po psihološki metodi, podala v istini lepo enotno učno sliko in našla vsestransko priznanje. Debate se je udeležil prevzvišeni knezoškof sam, ki je posebno priporočal vzgojno stran kateheze, dr. Pečjak, ki je ocenil dogmatično stran predmeta, in drugi udeleženci, ki so poudarjali, naj katehet, kadar rabi kredo pri razlagi, piše samo to, kar je najpotrebnejše, (Čadež, Kržič) naj, če mogoče, tudi pri večjih učencih ponavlja uvodno povest (Heffler) in priporočali, naj bi se mesto besede nepopoln kes, rabil izraz »manj popoln«, ali učence vsaj na to težkočo primerno opozorilo (Ažman).

Zadnji je predaval prof. dr. Pečjak o temi: Katehet vzgojitelj.

Govornik je povedel poslušavce s svojimi temeljitimi izvajanji iz učilnice v svet na bojišče za pravo vzgojo. Dotaknil se je pred vsem nasprotnih struj: avtonomizem v vzgoji, fizična vzgoja, estetska vzgoja. Kakor vsaka stvar ima tudi fizična, estetska vzgoja v sebi »semen veritatis«, katero moramo tudi mi vpoštevati, a izrodki, prenapetosti (enostransko atletstvo pri fizični vzgoji, mehkobnost in nejasnost pojmov pri izključno estetski) je treba pobijati. Govornik je nato strogo logičnim potom dokazal, da edino krščanska vzgoja je prava vzgoja, ker razvije vse sile človekovemu namenu enakomerno in je naslikal ideal krščanske vzgoje. Kaka so sredstva v ožjem pomenu, katere rabi krščanski vzgojitelj? Narava, nagibi, enkrat storjeno dejanje. Vseh teh sredstev se poslužuje tudi katehet duhovnik, pa pametno. S celo vrsto iz šolskega in javnega življenja vzetih vzgledov je pokazal predavatelj, kako se često pri najboljši volji greši v tem oziru. Tu čaka tudi novo ustanovljenega katehetskega društva obilo dela. Nedosežni vzornik naš pri tem delu je in ostane Izveličar Jezus Kristus.

Globoko zamišljene besede, ki so kar vrele govorniku iz srca, so napravile na vse navzoče globok vtis. Upamo, da prinesemo govor še popolnejši, nego smo ga čuli, ker je govornik radi nedostajanja časa marsikaj izpustil.

Knezoškof je potem še enkrat nagovoril zborovalce in jih bodril na daljno delo.

Med samostojnimi predlogi, ki so tvoril zadnjo točko programa, je posebno omenjati predlog prof. Hefflerja, ki je predlagal, naj se odslej sestanki hrvatskih in slovenskih katehetov vrše skupno vsako leto. Letos je bil hrvatsko-slovenski katehetski tečaj v Zagrebu, drugo leto pa bi moral biti slovensko-hrvatski sestanek. Ker pa ima ljubljanska vladikovina prihodnje leto svojo sinodo, se bo kurz vršil v Dalmaciji, kamor se

vabijo slovenski katehetje najiskreneje; čez dve leti pa se, ako Bog dá, snidemo v Ljubljani pri slovensko-hrvatskem katehetskem sestanku.

Katehet Smrekar se nato v imenu zborovavcev predsedniku dr. Karlinu zahvali za spretno vodstvo, na kar predsednik še enkrat v vznesenih besedah, kazoč vzgled Izveličarja, ki je utrujen dnevnega dela še vabil otročiče k sebi, slavil vzvišenost katehetske službe in zaključil tako srečno vspeli shod.

Splošna zadovoljnost vseh zborovavcev in navdušenje, ki se je iznova zanetilo v vrstah katehetov, nam je v poročstvo, da se kmalu zopet snidemo na drugem katehetskem sestanku. Naj bi donesel istega blagoslova!

Dr. Al. Levičnik.

Ustanovni shod društva krščansko mislečega učiteljstva v Gorici.

(Izvirno poročilo.)

Dolgo časa je ječalo krščansko misleče učiteljstvo v suženjskih verigah, katere so mu naredili njegovi stanovski tovariši, vneti zagovorniki brezverske šole. Njih, objestno postopanje, katero je prehajalo večkrat v tiranska dejanja, njih psovke s katerimi so obkladali učitelje krščanskega mišljenja, nadalje njih terorizem s katerim so hoteli uničiti v učiteljstvu vsako samostojno mišljenje, so izzvali v vrstah ljudskih učiteljev odločen odpor.

Krščansko misleče učiteljstvo se je zavedlo svoje moči.

Naše verno ljudstvo mu je bilo porok zmage v boju, katerega je prisiljeno biti s svojimi tovariši. Z veseljem je stopilo trezno misleče učiteljstvo v bojne vrste, z navdušenjem prijelo za bojno kopje, s katerim se mu je boriti v obrambo svojih idealov.

Krščansko misleči učitelji so se zbrali dne 5. t. m. v Gorici v Šolskem Domu ter si ustanovili svoje društvo. Ob 9^{1/2} se je začela polniti dvorana in število udeležencev je čimdalje naraščalo, Tik pred zborovanjem pa pridrvi na shod tolpa ljudi, ki spadajo sicer k učiteljskemu stanu, kateri so pa tako nastopali, da niso več vredni nositi častipolnega naslova učitelj. Bila je to skupina nadutih domišljavcev in zapeljanih nerazsodnežev, katere je vezala jeklena veriga Križmanovega in Urbančičevega terorizma.

Prihod te armade je izzval med treznimi zborovalci ogorčenje, vsi so obsojali netaknost teh ljudi. (Tu si dovoljujemo staviti na njih vprašanje po kaj so sploh tja prišli?) Zborovalci se seveda niso pustili od teh motiti. Ob 10^{1/4} otvori predsednik pripravljalnega odbora voditelj Š. D. g. Abram zborovanje. Z lepimi besedami pozdravi cenjene zborovalce, se zahvali za obilno udeležbo ter da besedo g. nadučitelju Likarju. Govornik razloži vzrok vstanovitve novega društva tako-le:

„Cenjeni zborovalci! Pripravljalni odbor društva krščansko mislečega učiteljstva za pokneženo grofovino Goriško-Gradiščansko me je pooblastil, prečitati pravila.

Sicer vem, da so paragrafi sploh jako težko prebavljivi in njih razmotrivanje dolgočasno, toda z ozirom na veliko važnost našega društva prosim cenjene zborovalce, da izvolijo pazno slediti čitanju pravil in nasvetovati eventuelne spremembe ali dostavke saj nam pač pravila dajo smer, po kateri se bode ravnati društvenikom.

Cenjeni zborovalci! Stojimo ob zibeli nove učiteljske organizacije, novega društva. Da bi mu rojenice kaj boljšega prisodile kot nekaterim drugim učiteljskim društvom, da bi ga usoda ne vrgla v roke ljudem, ki bi videli v društvu le sredstvo, s katerim mislijo doseči svoj sebičen namen in so pripravljeni žrtvovati vse učiteljstvo in njega ugled svojim sebičnem nameram:

Gospòda moja! Niso to besede skeptičnega pesimista. Izkušnje, katere smo imeli v nekem učiteljskem društvu so bile tako bridke, da smo postali oprezni.

Lepi in mirni odnošaji v njem so začeli kmalu ginevati, ideja samoblasti se je vtihotapila v njega srce, in črv razdora je začel razjedati vse društvo. Čimdalje temnejši oblaki so se zbirali na njega obnebu, a iz njih so švigale strele žalitve, zbadanja, zaničevanja in mnogo društvenikov se je moralo umakniti vsled nečuvvenega terorizma. Kakor glas bojne trombe pa je zadonel v tem društvu klic nekega liberalnega pristaša: 'Udajte se nam na milost in nemilost ali pa vas bomo prezirali.' To je bil vrhunec predrznosti, s tem terorističnim činom so potisnili pravičnost v kot, s to zahtevo so vničili njeno načelo, ki veli dati vsakemu svoje, z njo zavrgli misel za svobodo. Čutili smo, kako resen je položaj, v katerem se nahajamo, prepričani smo bili da hočejo na drzen način izzvati z nami razpor, ojunčili smo se in danes smo tu da jim zakličemo: 'Po vas izzvana vojna naj se začne.' Žalostno in naši volji nasprotno je, da se mora ločiti učiteljstvo v dva tabora in obžalovati moramo, da je vsled zmote v umu in strasti v volji nekaternikov prišlo do tega.

K razdelitvi nas je prisilil kot že povedano, napreden učitelj pristaš stranke, ki toliko upije o neki nadvladi, o nekem terorizmu v katerega vidi ovite vse druge stranke. Toda ta njegov nastop daje stranki h kateri pripada jako žalostno spričevalo, ko kaže vendar tako jasno, da se ne more zdržati drugače na površju kot z nasiljem in prevaro. Ta nastop nam kaže v živih barvah stranko, ki si s krinko demokratičnega imena zakriva svoje lice, pod katero se skriva strasten terorizem.

S tem sem primerno označil krivično postopanje liberalne stranke ter dokazal potrebo ločitve od naših gospodov tovarišev. Vsakdo izmed nas je uverjen, da se moramo od njih ločiti ker nas k temu silijo načela, ki so njihovim popolnoma nasprotna.

Združimo se torej v tesno falango, pohitimo na branik v boj za pravo sveto stvar, saj nas kličejo tja naše stanovske težnje in ljubezen do naroda. Odzovimo se z navdušenjem temu klicu, zapišimo si v našo zastavo geslo: 'Neizprosni bodi mož jeklen', strimo nezasluženo slavo nekaternikov v razvaline, da bo njih sijaj strt v prah, pri čemur jim bode glas

njihove duše šepetal: 'Sic transit gloria mundi.' Govornikovim besedam je sledilo živahno pritrjevanje.

Temu je sledilo čitanje pravil, ki so bila sprejeta brez izpremembe. K besedi se je nato oglasil g. državni poslanec Jaklič. Značilno je, da so se odstranili v tem trenutku vsi učitelji, 'Gabrščekovi hlapci', ker so slutili, da je nastopil govornik, katerega besede bodo na njih naravnost uničevalno vplivale.

V svojem govoru je ožigosal razmere kranjskega učiteljstva, katere so privedle naše stanovske tovariše do ločitve od liberalnega učiteljstva. S krepkimi izrazi je opisal gospod govornik razmere, katere vladajo med učiteljstvom na Kranjskem. Njegov govor je spremljalo živahno odobravanje, njegove besede so vzbudile pri vseh učiteljih veliko navdušenje.

Učitelj Vodopivec iz Kamnja je skušal govornika pobijati, a videč, da je najboljšo molčati, se je moral sam s stvarnimi argumenti pobit umakniti.

Besedo je dobil nato velezasluženi g. deželni poslanec g. Blazij Grča. S prirojeno mu zgovornostjo je z vzvišenimi besedami pozdravil krščansko misleče učiteljstvo ter ga navdušil s svojim dovršenim govorom k vstrajnemu delovanju. Z jedrnatimi izrazi je opisal skrajno netaktno postopanje liberalnega učiteljstva, katero ni moglo zatajiti celo pri slavnosti odkritja spominske plošče našega velikega Simona Gregorčiča v Rihemberku ter zapeljalo celo šolsko mladino tako daleč, da je skrunila ta velepomembni dan.

Po dokončanem govoru je zaorilo po dvorani živahno, dolgotrajno odobravanje. Gospod dr. Pavletič je častital govorniku na izbornem izvajanju celega govora ter izrazil veselje nad novoustanovljenim društvom, katero bode gotovo rešilo učiteljstvo sramote, v katero ga tirajo nekateri liberalci.

Gospod nadučitelj Rustija je navdušil tovariše učitelje k vstrajnemu delovanju. S prirojenim mu humorjem je povedal marsikakšen jako umesten dovtip. Njegovemu izvajanju je sledilo učiteljstvo z velikim zanimanjem.

Končno se zahvali gospod predsednik vsem zborovalcem za vstrajno sodelovanje ter izreče še posebno zahvalo blagorodnemu gospodu državnemu poslancu Jakliču, katerega je pozdravilo učiteljstvo z dolgotrajnimi živio-klici.

Goriško učiteljstvo je na ta dan lahko ponosno ker je postavilo temelj novi organizaciji, katera bode stanu v prosep in narodu v korist.

— r.

O socialnem delovanju učiteljice.

(Poročala na občnem zboru »Slomškove Zveze« gdč. Mira Regali.)

Naši cenjeni tovariši so že mnogo delali na socialnem polju — v šoli in zunaj nje. A čemu posnemamo njih zgled me učiteljice tako malo?! Saj smo enakopravne ž njimi, ž njimi vred se trudimo pri vzgoji mladine! Res je, da ženska v javnosti danes še nima iste veljave z moškim, ker je bolj odmerjena rodbinskemu krogu. Upati pa smemo, da se temu odpomore v doglednem času. — Navzlic temu pa, da jej ni še

tako popolnoma odprto javno delovanje, opažamo, da se ženska čimdalje bolj osvobojuje, da stopa v javno življenje. Upoštevamo jo v prvi vrsti kot vzgojiteljico, — kot vzgojiteljico jo pozdravljamo pri šolski vzgoji. Tovarišice, kot take se pa zavedajmo! Nikakor ni hvalevredno, da žive učiteljice tako osamljene, brez vneme, brez ponosa na svoj stan. Naša naloga je, da smo narodove vzgojiteljice. Te pa ne bomo izvršile samo v šoli, ampak delovati moramo tudi zunaj nje med ljudstvom.

Kako pa delovati ?

Kdor hoče javno delovati si mora predvsem pridobiti spoštovanje in ugled. To dvoje bo učiteljica dosegla s tem, da si najprej pridobi srca šolske mladine, potem z vestnim izpolnjevanjem stanovskih dolžnosti, z resnicoljubnostjo in nepristranostjo, z vzornim vedenjem in z jeklenim značajem. Toda, ako ostanemo pri svojem poklicu samo v šolski sobi, med štirimi stenami, kjer nas nihče ne vidi, nas tudi nihče ne bo upošteval. Če hočemo biti narodove vzgojiteljice, moramo tudi med narod iti; zato bodi naše geslo: »Kadar je le mogoče, iz šole med narod!« (In ne s prvim vlakom v Ljubljano!)

Kakšne naloge pa ima izvenšolsko delovanje učiteljice?

Mnogo nalog ima. Naštejmo samo nekatere.

Učiteljica pospešuj skupno delovanje starišev in učiteljstva pri vzgoji. V dosego tega smotra je zlasti priporočati roditeljske sestanke, ki so se v zadnjem času že lepo razvili. Tovarišice, nastopajmo tudi me ob tej priliki! In potem, ali ne bi bilo umestno, da prirejamo me učiteljice take sestanke samo za matere?

Druga naloga: Vzgojiti v narodu spoštovanje do šole in učiteljstva. Na mnogo krajih je na kmetih silno težko pridobiti ljudstvo za šolo. Premožnejši kmetje so ji še naklonjeni in jo podpirajo. Drugače pa je s siromaki, ki že sami sebe težko preživljajo, svojih otrok pa že skoraj ne morejo. Radi bi jih uporabljali pri domačem delu — in zelo težko dajo denar za najnujnejše šolske potrebščine. Siromakov je pa povsodi veliko. Res je, da tudi ti priznavajo potrebo in korist šole — a nujna sila nasprotuje plemenitim čutom. Zato pridejo taki ljudje dostikrat v nasprotje s šolskimi zakoni, in nam je postopati po predpisih. Tu priporočamo, da učiteljica ne bodi pretrdosrčna. V takem slučaju naj pokliče stariše k sebi in naj jih pouči o njihovi dolžnosti. V zelo nujnih slučajih pa tudi dovoli pridnim otrokom, da smejo pomagati starišem doma pri delu, seveda, če se je to preje naznanilo.

Dotaknili se bomo samo še ene naloge — morda najbolj vzvišene: delovati za povzdigo izobrazbe in gospodarskega napredka med ljudstvom.

Učiteljici je odmerjen delokrog med ženstvom. Predvsem nam je treba krepkih ženskih organizacij. Brez teh ni in ne bo pravega vsestranskega napredka. Tovarišice, lotimo se organizacije našega ženstva. Delujmo v smislu krščansko-socialne zveze in organizirajmo predvsem našo žensko mladino!

Glejte, kako lepo delo nas čaka! Na njivo, ki ste jo izorale, sejte zrna; negujte kali, prilivajte jim, pustite, da sije nanje solnce! Njiva — srca vaših deklic, zrna — vaši nauki, vaši nasveti, solnce — vaše srce, vse navdušeno za njih srečo, polno požrtvovalnosti za njih blagost.

Delujte zlasti v Marijinih družbah! Ve bodite duša družbe, ve bodite voditeljice — prijateljice svojim sosedram. Koliko morete storiti tu z besedo, zgledom in dejanjem! Vaša skrb bodi, da vztrajajo družabnice na pravem potu, ve jim skrbite za pošteno razvedrilo, ve širite med njimi dobro berivo; gojite v družbi petje, prireajte družbine veselice! Če v vašem kraju še ni ustanovljena Marijina družba, delujte na to, da se ustanovi!

Pa tudi zunaj Marijine družbe deluj učiteljica! Ko izstopi deklica iz ljudske šole, še nikakor ni vzgojena. Učiteljčina skrb torej bodi, da jo i nadalje vzgojuje in naobrazuje! Ko izstopi deček iz šole, najde kmalu priliko, da nadaljuje svojo izobrazbo, in to v pevskih, bralnih, izobraževalnih, kmetijskih in enakih društvih. Kaj pa deklica? Kako rada bi marsikatera nadaljevala svojo izobrazbo, a ker ne najde prilike, ji je kmalu mar le lepa obleka. Dajmo jim v roke primerne beriva! Resnica je, da deklice rajše bero nego dečki; izkušnja kaže, da imajo več veselja do učenja in so marljivejše. Pa ne samo v učnih knjigah, tudi v šolskih knjižnicah imajo deklice večje prijateljice, nego v dečkih. Ugaja jim zlasti leposlovje. To mika in vleče mladino, da se ne odtuji knjigi. V dobri leposlovni knjigi je mnogo zlatega zrna, ki ga čitateljica nevede nabira, si s tem blaži srce in širi duševno obzorje. Trditi smemo, da bi v tem oziru ženska mladina kmalu prekosila moško. (Pri ustanavljanju knjižnic bi nam morda šla na roko krščansko-socialna zveza.)

Ustanavljajmo pa tudi ženska pevstva! Večina izmed nas je zmožna, da jih vodi. Res, da je pri tem mnogo dela, toda to naj nas ne straši, kajti pomislimo, da s pesmijo blažimo srca naših deklic. Poleg petja gojimo tudi deklamacijo!

Poleg poezije se ozirajmo tudi na prozo! Delujmo za gospodarski napredek! Tudi pri ženstvu se dá v tem oziru marsikaj doseči.

Koliko bi si n. pr. prislužila naša dekleta v zimskem času z izdelovanjem ženskih ročnih del. Dober domač izdelek ceni tudi gospôda — in razpečati ga ne bi bilo težko. Učiteljica, navajaj dekleta, da si na ta način prislužijo denarja; s tem ustrezesh njih starišem, a najbolj njim samim!

Sicer pa, kaj pomaga dekletu, če zna spregati glagol in lepo deklamirati, če pozna domačo in tujo zgodovino in zemljepis, kot bodoča gospodinja pa skoro ne zna držati šivanke v roki, ne zna šivati, krpiti, prikrojiti si predpasnika in drugega enakega, ki je pri vsaki hiši neizogibno potrebno. Učimo naša dekleta praktičnega življenja — in ker nam nudi šola tako malo prilike za to, izkušajmo popraviti zunaj šole.

Pomagajmo pa tudi odraslemu ženstvu! Stopimo v hišo ne samo siromašnih, ampak tudi premožnejših kmetov! Koliko nedostatkov! Primeren pogovor s hišno materjo o gospodinjstvu, o kuhi, o snagi, o postopanju pri postrežbi bolnikov, o vrtnarstvu in vzgoji otrok — vpliva vzgojevalno na gospodinjo in ima največkrat tudi dobre in lepe uspehe.

Drage tovarišice! Marsikatera izmed vas morda zmajuje z glavo, češ, vse to je pretežko, neizvršljivo! Res, da je združeno z mnogimi težkočami, res, da bomo naletele pri svojem delovanju na mnogo odpora. A to naj nas ne straši. Jasen cilj imamo pred seboj: Blagost in srečo našega naroda. Da ga dosežemo, je naloga našega življenja. Ne glejmo ne na desno, ne na levo, ampak zastavimo zanj vse svoje moči. Dosegli ga bomo edino le z delom, z nesebičnim, neumornim delom.

Na delo tedaj, ker resnobni so dnovi,
a delo in trud nam nebo blagoslovi!

Nekaj misli o našem gmotnem stanju.

(Na občnem zboru »Slomškove Zveze« predaval nadučitelj Štefan Primožič.)

Kadarkoli se snidemo, bodisi pri prijateljskem obisku ali kakem drugem stanovskem sestanku, gotovo se čuje žalosten vzdih: »Kdaj nam bodo plače regulirali?« Neštetokrat se je o tem pisalo, govorilo, sklepalo, prosilo. Do sedaj brez uspeha. Ako pojde tako dalje, bomo lahko poslali 14. maja 1909. leta — tedaj še ne čez dve leti — § 55. državno-ljudsko-šolskega zakona v neslavni in nezasluženi penzijo. Ta paragraf, ki službuje že čez 38 let, ne da bi se kedaj popolnoma uveljavil, se glasi v svoji 1. točki: »Najmanjše prejemke, izpod katerih ne sme nobena šolska občina iti na nižje, je odmeriti tako, da učitelji in podučitelji niso primorani truditi se s postranskimi opravili, ampak da lahko vso svojo moč na svoj poklic obračajo, in da je učiteljem še tudi mogoče, svojo rodovino živiti primerno okolnostim dotičnega kraja«. Lepe so te besede, tudi tehtne in veljavne. Pa samo na papirju. Pri nas na Kranjskem pomeni najvišji znesek 2.280 K, v sosednji Štajerski pa 3.400 K, tedaj razlike za 1.120 K! Na prvi hip je toraj razvidno, da je imenovani § 55. sicer lepo, toda preobče stiliziran. Okolnosti, v katerih živimo učitelji to in ono stran Save, se vendar ne razlikujejo za 93 K 33 ¹/₃ h mesečno! To je ogromna diferenca! Ta diferenca pri nas je plača stalnega učitelja IV. plačilnega razreda z dvema kvinkvenijama in še presega isto za 10 gl. = 20 K na leto. Naj mi kdo ne ugovarja, češ: v IV. plačilnem razredu imajo sedaj najstarejši učitelji samo 6 def. službenih let. Pri sijajnem avancementu, ki je pri nas — letos so bile samo tri tovarišice tako srečne, da so prišle v I. plačilni razred — v nekaj letih ne bo tak slučaj izjema, marveč drastično pravilo naše mizerije. Da ta nesrečni status s svojimi imenitnimi percenti: 10 : 15 : 30 : 45 ! Prav iz

srca želimo vsakemu izmed nas dolgo in kolikor mogoče zadovoljno življenje. Če pa pomislimo, da bo zadnji iz I. plačilnega razreda šel leta 1925., t. j. čez 18 let in zadnji iz II. plačilnega razreda — katehetov ne računam — pa celo leta 1928., t. j. čez kratkih 21 let v trdo zasluženi pokoj, si lahko izračuna vsak, ki še ni v II. razredu, da ne bo nikdar prišel v I. plačilni razred pod sedanjimi razmerami. Zadovoljiti bi se moral z najvišjo plačo 2.080 K, kar pomeni proti štajerskemu kolegu diferenco letnih 1.220 K, ali mesečnih 101 K 66 ²/₃ h. In vendar imamo z drugimi srečnejšimi kolegi in koleginjami ne le enakih študij, enakih izpitov, marveč z večino njih obširnejšo kvalifikacijo dveh učnih jezikov. Vrhu tega imamo še silno težko breme ponavljavne šole, ki je tovariši v deželah z osemletno šolsko dolžnostjo ne poznajo in ki deželi prihrani nebroj novih razredov, ki bi se morali otvoriti, ako bi bila tudi pri nas povsod osemletna šolska dolžnost vpeljana. Pomisliti tudi gre, da imamo pri nas na Kranjskem — gotovo ne v prid stvari same — prenapolnjene razrede ter veliko preveč poldnevnega pouka.

O vseh teh stvareh pa famozni § 55. lepo molči ter uvodom le odreja: »Kakšne imajo učitelji zakonite dohodke in kako jih dobivajo, to uredi deželno zakonodavstvo«, le v točki 3. omenja: »Da se učiteljem za časa in do dobrega daje, kar jim gre (t. j. kar je uredilo deželno zakonodavstvo) za to skrbe in o tem določujejo šolska oblastva«. S suhimi besedami rečeno: Dežela daj kolikor moreš. Da bo učiteljstvo res to dobilo, za to bodo že skrbeli in o tem odločevali krajni, c. kr. okrajni in c. kr. deželni šolski sveti. Nikjer pa ni rečeno, koliko bodi najnižji prejemek, nikjer pa tudi, kje naj dežele vzemo denarjev, ako jih nimajo. Pač pa z namigovanjem na »trud s postranskimi opravili« neizmerno več škoduje, nego koristi. Časovne razmere so se temeljito izpremenile. Včasih je bilo pravilo, da je imel vsak učitelj postranska opravila. Za nje je imel prilike in časa. Dandanes se je pa situacija popolnoma izpremenila. Učitelji — in to bodi merodajnim činiteljem na vsa usta povedano — praviloma nimamo niti prilike, niti časa za postranska opravila. Učitelj s postranskim opravilom je dandanes redka izjema. In še oni, ki je imajo, žrtvujejo zdravje, svoj trdo zasluženi počitek po napornem šolskem delu, da si pribore nekaj krajcarjev k vsakdanjemu kruhu. Oglejmo si nekoliko ta postranska opravila! Navadno so bili učitelji prejšnjih dob orglavci in občinski tajniki. In danes? Koder nese orglarija le količkaj, združena je z mežnarijo, kar je v interesu opravljanja cerkvenih funkcij gotovo popolnoma v redu. Učitelj je le za silo, kadar ni mogoče drugega dobiti in plačati, saj tudi učitelj zaradi svojih številnih učnih ur v šoli ni vselej na razpolago, kadar bi to služba organistova zahtevala. Zelo, zelo redki so učitelji — občinski tajniki. Županska opravila so se silno pomnožila. Koder je le mogoče, zlasti v večjih občinah, so nastavljeni posebni tajniki, kjer pa je manjša županija, pa župan sam opravlja posle. Zakaj bi jih tudi ne? Saj se je naučil v naši šoli potrebnih znanosti: branja in pisanja. S postranskimi zaslužki je torej zelo jalova.

Tudi tista fabula o »dobrih ljudeh«, ki nanosijo v šolo vse mogoče dobre stvari franco in gratis, tudi tista fabula je res le izrodek fantazije nekaternikov, ki žive v boljših življenjskih odnošajih nego so naši. Mi smo navezani na tiste kronce, ki jih dobivamo vsakega prvega na davkariji. Ob njih moramo živeti. Kako? To si pa naj vsak izračuna sam. Ni nas pa sram povedati javnosti v obraz, da ne moremo, ker s skrbmi za vsakdanji kruh obloženi, nikakor vseh svojih moči na svoj poklic obračati, da, niti samcem ni mogoče stanu primerno živeti, kaj še, da bi mogli še svoje rodovine živiti primerno okolnostim dotičnega kraja. Ali ni javen škandal, da dobi vsak delavec v c. kr. službi na dan 2 K 20 h t. j. toliko kolikor provizorični učitelj ali provizorična učiteljica? Računajte ljudje! Hrana na dan 1 K 60 h — ceneje se ne dobi — mesečno 48 K, stanovanje mesečno 10 K, žc to iznaša mesečno 58 K. Z ostankom mesečne plače 8K 66 h naj si plača dotični revež kurjavo, svečavo, perilo in obleko! Vsak hlapec, vsaka dekla je na boljem. Človek bi mislil: saj bode potem v definitivnosti bolje. Saj so povsod za praktikante prav nizke plače, kasneje bo že bolje. Pa vsa mizerija prov. učiteljstva je le istinita predpoda našega stanu nevredne mizerije. Prvo leto definitivnosti donese 1000 K plače, a tudi 182 K 50 h odbitka in sicer 62 K 50 h takse in 12% v penzijski fond, ostane toraj čistih 818 K 50 h, kako sijajen je daljni avancement v višji plačilni razred, sem že pozneje omenil. Krona vse beračije so pa naše petletnice à 80 K. Pet let se moraš pošteno truditi, potem imaš pravico dobiti — ne pardon — še le prositi, da dobiš na leto 80 K, mesečno 6 K 66 h več. Tako ne more dalje iti, s temi plačami, s temi dokladami ne moremo več živeti. V interesu prospeha naše šole moramo zahtevati, da pridemo do istih dohodkov, kakršne imajo drugi stanovi z enako t. j. srednješolsko omiko. V tem oziru so merodajne uradniške plače. Zahtevati moramo toraj po vsej pravici, da se naši dohodki izjednačijo dohodkom uradnikov.

(Konec.)

Šolske vesti.

Učiteljske izpremembe (Kranjsko): Amalija Vižin iz Nadanjega sela na Col. Za provizoričnega učitelja v Postojni je imenovan izprašani učiteljski kandidat g. Slavoj Dimnik, izprašana učiteljska kandidatinja gdč. Fel. Poljšak je imenovana za provizorično učiteljico v Planini nad Vipavo. Prestavljeni so: gdč. Katarina Smrdu iz Trnja v Senožeče, gdč. Marija Jurca iz Hruševja v Knežak, g. Vincencij Roblek iz Knežaka v Podkraj, gdč. Marija Lampe iz Postojne v Hruševje, gdč. Amalija Vižin iz Nadanjega sela na Col. Za učitelja v Strugah na Dolenjskem je imenovan g. Ivan Rigler, za nadučitelja v Senožečah g. Henrik Patermost, za nadučitelja v Dolah gospod Ivan Pollak in za učiteljico istotam ga. Marija Pollak, za učiteljico v Št. Vidu pri Ljubljani je imenovana gdč. Marija Triller, za učiteljico v Toplicah gdč. Karolina Klemenčič, za učiteljico v Mokronogu gdč. Marija Bernot, za nadučitelja v Škofji Loki

je imenovan g. Friderik Kramar in za učitelja v Šmihelu pri Novem mestu g. Franc Kalan. Definitivnima učiteljicama v Št. Jerneju sta imenovani provizorični učiteljici istotam, gdč. Evlaliya Tavčar in Ivana Premelec. Za nadučitelja v Smledniku je imenovan učitelj-voditelj v Mavčičah g. Franc Ciuha, za definitivnega učitelja-voditelja v Iškji vasi provizorični učitelj v Ledinah g. Franc Jurjevčič in za definitivnega učitelja v Velikih Laščah provizorični učitelj v Robu g. Konrad Fink. Premeščena sta definitivni učitelji v Poljanah g. Matej Petschauer kot učitelj-voditelj v Svetlem potoku, ter definitivna učiteljica v Toplicah gdč. Marija Arh v Podkraj. Izprašani učiteljski kandidat g. Rudolf Kump je imenovan za provizoričnega učitelja v Cerknici, izprašani učiteljski kandidat g. Rafael Ogrin za provizoričnega učitelja v Št. Vidu nad Ljubljano, učiteljski kandidat g. Karol Rostohar za provizoričnega učitelja v Kostanjevici; učiteljica gdč. Franja Čerov je premeščena iz Mokronoga v Veliki Trn. Absolvirani učiteljski kandidat gosp. Fran Starmann je imenovan za provizoričnega učitelja-voditelja v Studenem. Gdč. M. Ramovš je imenovana za suplentko na mestni nemški dekliški šoli v Ljubljani. Za provizoričnega učitelja v Stopiče pride g. Karol Perko.

(Štajersko): Za nadučitelja v Petrovčah je imenovan g. Ljudevit Črnej, učitelj in začasni vodja v Grižah. Definitivni so postali sledeči provizorični učitelji in učiteljice: g. Ivan Lovšev v Zagorju, gdč. Marija Lindtner v Dobju, gdč. Antonija Ravnihar v Št. Jakobu v Slov. goricah, gdč. Frančiška Putz v Št. Jurju na Pesnici.

(Goriško): Začasno so bili nameščeni: g. Franc Mermolja iz Dobravelj za nadučitelja v Črnicah, g. Viktor Zgonnik iz Podlake v Dobravlje; učiteljski kandidatje gg.: Anton Tušar iz Prvačine za Podlako-Dolenji Lokovec, Karel

Fiegl iz Pevme za Ajdovščino, Franc Gabrijelčič iz Plav za Lokve, Franc Podgornik iz Čepovana za Lokovec; gdčni.: Hedvika Strel iz Lokve v Bakvico, Ljudmila Lavrenčič iz Ajdovščine na Vitolje. Supliralni bodeta gdčni, Gabrijela Mrevlje v Skriljah in Amalija Murovec v Kamnjah. Gdč. Jospina Srebernič ostane začasno v Rihembergu.

(Koroško): Deželni šolski svet je namestil na dekliški meščanski šoli v Špitalu g. Egb. Bohrerja iz Velikovca in gdč. W. Kobal. Nadučitelj v Žabnicah je postal g. J. Roblek iz Št. Jakoba, nadučitelj na Zili g. Ožbalt Bernolt v Tunel pri Pliberku pride za nadučitelja g. P. Pirovec iz Št. Daniela. Podučiteljem na Brdu je imenovan gospod Iv. Feinig, gdč. Mat. Kovačič je imenovana za podučiteljico v Lipalji-vasi, g. Al. Kutalek pa za Brdo.

Umrla je v Celju učiteljica gdč. Pavla Hernaus, stara 26 let. — V Mariboru je umrl 22letni učitelj g. Martin Koren. — V Žrečah je umrl nadučitelj g. Ludovik Tribnik. — V Mariboru je umrl 33letni profesor g. dr. Ludovik Lauter. — Pri Novi cerkvi nad Vojnikom je umrl nadučitelj g. Fr. Leskovar. R. I. P.!

Avanzma, V VIII. činovni razred so pomaknjeni profesorji gg.: dr. Fran Koprivnik, Mihael Markič, dr. Franc Perne, dr. Gregor Pečjak, Anton Peterlin, dr. Jožef Pipenbacher, dr. Jožef Tominšek, dr. Jakob Žmavec in Jakob Zupančič. — V IX. činovni razred so pomaknjeni učitelji, oziroma učiteljice na učiteljskih pripravnicah, gg.: Gabrijel Majcen, Jakob Marin, Ivan Janežič, Jožef Kostanjevec, Ivan Krulec, Anton Maier, Pavla pl. Renzenberg, Marija Schulz, Julija Suppantšitsch in Vilijelmina Josinfranko.

Osebnosti, Prestavljen je učitelj tridentskem učiteljskišću g. Ivan Leban na učiteljskišče v Koper. — Č. g. o. Ata-

nazij **A v s e r**, učitelj na deški šoli v Novem mestu, je napravil v Kopru izpit učiteljske vsposobljenosti za javne ljudske šole. — Za začasnega voditelja ljubljanske gluhonemnice je imenovan gospod **Fran G r m**. — Za suplenta na realko v Ljubljani pride g. **Karol K u n c**, za suplenta na kočevsko gimnazijo pa prideta gg. **Franc M a n g** in **Ivan P o l o v i č**.

Šestdesetletnico mašništva je dne 31. julija t. l. obhajal č. g. **Jožef K P l e m e n č i č**, c. kr. profesor v pokoju. Gospod jubilar je znan vsemu starejšemu kranjskemu učitelstvu kot vzoren katehet in blag prijatelj učiteljščnikov. Bog ga ohrani še dolgo vrsto let čilega in zdravega!

Nov učni načrt za meščanske šole je izdelalo naučno ministrstvo. Meščanske šole se bodo korenito preosnovale, zlasti kar se tiče poučevanja v obrtnih in poljedelskih strokah. Novi učni načrt stopi v veljavo s šolskim letom 1908/9.

Petindvajsetletnico, odkar je nadučitelj v Breitenauu na Nižjem Avstrijskem, je obhajal dne 14. julija t. l. g. **Martin K a v č i č**. Gospod jubilar, vrl katoliški učitelj, je bil rojen v Doleh pri Idriji ter je učiteljsko pripravnico dovršil v Idriji. Njegovi soobčani, kjer deluje že četrto stoletja kot nadučitelj, so mu priredili prelepo slavnost, »Wiener-Neustädter-Zeitung« pa je povodom slavnosti priobčila o njegovem plodonosnem delovanju lepo pisan uvodni članek ter njegovo podobo. Kot vrlemu Slovencu, ki se še vedno zanima za svojo domovino, in kot vzornemu krščanskemu učitelju, želimo mu, da bi še dolgo vrsto let čvrsto deloval!

Razpisane učiteljske službe. Na tri-razrednici v **M i r n i p e č i** je stalno, oziroma začasno popolniti učno mesto. Prošnje do 15. septembra 1907 na c. kr. okrajni šolski svet v Novem mestu. — Na enorazrednici v **G r i b l j a h** je stalno popolniti učno mesto. Prošnje do 15. septembra 1907 na c. kr. okr. šolski svet v Kočevju. — Na petrazrednici v **R a d e č a h** je razpisana učiteljska služba v stalno nameščenje. Prošnje do 21. septembra na c. kr. okr. šolski svet v Krškem.

Dopust. Gdč. **Marija P e r c**, učiteljica v Skriljah, je dobila radi boleznj polleten, gdč. **Marija B l a ž i č**, učiteljica v Kamnjah, radi boleznj šesttedenski dopust. Enoleten dopust je dobil učitelj gospod **J. J e k l** v Apačah.

Umirovljene so učiteljice gdč. **Marija J a n š a** na Dovjem, ga. **Marijana T a u z h e r - J a m š e k** in gdč. **Ter. F r i e d r i c h** v Ljubljani. — V pokoj je šel ravnatelj realke v Mariboru gosp. **Gustav K n o b l o c h**. — V stalen pokoj je stopil nadučitelj pri Št. Janžu na Dravskem polju g. **Anton H r e n**. — Upokojeni so nadučitelji gg.: **Franc E l l e r** na Zili, **Anton S t r e s v** v Žabnicah, **P. G o l k e r** v Čanjčah, **A. H ö l z l v** v Zgor. Lihičah, **Jožef K a t n i k** v Rablju, **Mat. M e n c i n** v Libeličah, **Sim. R i c h t e r** v Žitarivesi.

Odlikovanje. Red železne krone III. vrste je povodom upokojitve podeljen beljaškemu gimnazijskemu ravnatelju g. **A. Z e e h e t u**. — Profesorju na c. kr. učiteljšču v Ljubljani in c. kr. okrajnem šolskem nadzorniku g. **Vilibaldu Z u p a n č i č u** je cesar povodom njegovega umirovljenja podelil naslov šolskega svetnika.

Drobtine.

Žene v šolskem nadzorstvu. V Ameriki so si pridobile žene tudi mesta v šolskem nadzorstvu. **Miss May H a m i l t o n** so predlagali demokrati v Wio-

mingu za državnega naučnega ministra za javno šolstvo. V Coloradu sta za isti urad predloženi dve kandidatini, **Republikanci** glasujejo za **Miss L. Crai-**

govo, demokrati za Miss Honoro Maloney. — Bostonski šolski kolegij je hotel odpustiti gospo Riply, pomočnico v nadzorstvu, ker se je omožila z nekim učiteljem. Nastal je časnikarski boj. Javno mnenje se glasi, da imenovana gospa ni učiteljica, ampak le uradnica in da za njo ne veljajo zakoni za učiteljice. Bostonski kolegij bode moral najbrž popustiti. Za državnega vzgojnega nadzornika v Atlanti je imenovana Miss Latonia Burus.

Češke šole na Dunaju! Kakor poroča vestnik »Komenskega«, je imela zasebna češka šola v desetem dunajskem okraju l. 1906. — 843 šolarjev — 408 dečkov v sedmih razredih in 438 deklic tudi v sedmih razredih. Nižji razredi so bili prenapolnjeni zakaj v prvem razredu je bilo 84 dečkov in 81 deklic. — Šole — seveda zasebne — so imele v posameznih okrajih še sledeče število otrok: X. okraj 79, III. okraj 100, V. okraj 58, IX. okraj 66, XV. okraj 75. Te šole vzdržuje češko šolsko društvo »Komensky«. — »Videnski dennik« pozivlje češke poslance, da bi dunajskim Čehom poskrbeli za češke šole. Zakaj — pravi list — po poročilu nemškega šulvereina je 12.000 čeških otrok, ki ne znajo niti besedice nemške, obiskujejo pa nemške šole na Dunaju. Ako se pomisli, kako sovražniki Slovanov štejejo, boče takih otrok na Dunaju najmanj 50.000.

Novi šolski zakon v Črni gori. »Glas Crnogorca«, uradni list črnogorske vlade, objavlja novi šolski zakon. Dosedanja štiriletna obvezna šola se podaljša za dva ponavljalna zimska tečaja, ki se imajo povsod vpeljati, kjer je vsaj 20 učencev. Ti tečaji imajo trajati od 1. oktobra do 1. marca, podučevati imajo ljudskošolski učitelji ob nedeljah, četrtkih in praznikih, plačilo prejemajo po nadzornikovem predlogu. Šolske zamude se kaznujejo in sicer prvih pet zamud z ukorom, za vsako daljšo zamudo se plača 50 h globe. Učitelji so stalni, začasni in

pomožni; poslednji se sprejemajo samo v tem slučaju, če ni dovolj kvalifikovanih kandidatov, tudi nimajo pravice polagati izpita za pravega učitelja. Uspehe učiteljeve ocenjujejo šolski nadzorniki po lestvi: prav dobro, dobro, slabo. Pri komur se dožene slab uspeh, ta se kaznuje s premeščenjem, če pa to ne pomaga, se odpusti iz službe; če služi nad deset let, se penzionuje. Učitelji in učiteljice dobivajo enako plačo, in sicer: začetna mezda znaša 960 K, po petih letih 1200 K, po desetih letih 1440 K, po 14 letih 1680 K, po 18 letih 1920 K, po 22 letih 2160 K, po 26 letih 2400 K, najvišja plača učiteljev. Začasni učitelji dobivajo remuneracije letnih 720 K in so dolžni po petih letih položiti izpit za definitivnega učitelja. Po tridesetletnem službovanju more učitelj stopiti v pokoj s celo plačo. Nadzorniki morajo imeti akademiško nabrazbo, če pa takšnih ni dovolj, morejo tudi ljudsko-šolski učitelji postati nadzorniki. Prehodne določbe: plača definitivnih učiteljev, ki so proučili štiri gimnazije in učiteljišče, zviša se od 1. marca t. l. za 240 K; plača učiteljev, ki so absolvirali bogoslovje v Prizrenu ali na Cetinju, poviša se za 180 K. Prvo in drugo povišico dobi učitelj po prvih petih in desetih letih. Učitelji, ki služijo brez izpita nad pet let, so provizorni in morejo položiti izpit; oni pa, ki nimajo petletne službe, veljajo kot pomožni in ne morejo položiti izpita.

Jetika pri otrokih. Neki asistent berlinske klinike je dokazoval v medicinskem društvu, kako je mogoče pri otrokih konstatovati, ali je otrok jetičen ali ne. Zdravim in bolnim otrokom je vcepil tuberkulina in pri tuberkuloznih otrokih so se pokazale v 48 urah na cepljenem mestu mali izpuščaji, dočim pri zdravih otrokih take reakcije ni. Za zdrave otroke nima tako cepljenje nobenih slabih posledic. Pri odraslih tuberkulin ne deluje. Nova iznajdba je velikega pomena kot diagnostično sredstvo za spoznavanje tuberkuloze, da bo

mogoče o pravem času začeti z zdravljenjem.

Dva jubileja. Prvo desetletje preteklega stoletja nam je prineslo dve važni pedagoški knjigi, ki imata velik pomen v zgodovini vzgoje. Herbart je leta 1806. objavil svoje delo: »Allgemeine Pädagogik« ki je glede vednostnega obravnavanja, psihološkega vtemeljevanja in povdaranja vzgojnega smotra pri pouku trajne vrednosti. Leta 1807. pa je izšla knjiga Janeza Mihaela Sailerja: »Ueber Erziehung für Erzieher«, ki ni nič manj pomenljiva, a ima še poleg tega veliko prednost, da se vseskozi opira na načela krščanskega modroslovja.

Ljubezen do staršev — vzrok smrti.

Da staršem more dati kake krajarje, je šel v počitnicah gimnazijec Aleksander Boschetti v Petrozsényju z več tovariši na kolodvor med tir trebit travo in plevel ter s tem zaslužil po eno krono na dan. Pridni deček je vestno izročeval vsak krajar svojim staršem. Nedavno je opravljal ta posel z enim tovarišem med dvema šinama ter v svoji zamišljenosti nista opazila da se za hrbtom proti njima pomika tovoren vlak. Boschetti je prišel pod kolesa, ki so mu odtrgala obe nogi. Smrtnonevarno ranjenega so prenesli na dom staršem, v katerih naročju je kmalu umrl. Celo mesto žaluje za dečkom, ki je pokazal toliko ljubezen do svojih starišev.

Pesmi v šoli. Rektor Stolze je na shodu za umetniško vzgojo v Weimaru predlagal sledeče resolucije o načinu, kako se imajo pesmi v šoli obravnavati. 1. Pesmi se morajo smatrati v šoli kot umetniška dela, umotvori. 2. Ni zadosti, da se odbirajo pesmi po vsebini, temuč tudi take, ki morejo estetsko vplivati. Glavni namen ji bodi, da vzbuja v učen-

cu pravo zanimanje in razpoloženje. 4. Učitelj se mora truditi, da pesem umetniško deklamuje. 5. Pri razlagi pesmi se ne sme pretiravati. 6. Učitelj naj pazi, da učenci pesmi umetniško deklamujejo.

Ogrski šolski zakon. Budimpeštanske novine javljajo, da je dobil novi ogrski šolski zakon že najvišjo sankcijo. Splošno je mnenje, da se je s tem šolskim zakonom storila velika krivica nemažarskim narodom na Ogrskem.

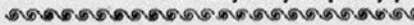
Šolski izleti in alkohol. Nemško društvo zoper zlorabo alkoholnih pijač je razposlalo vsem šolskim voditeljem in voditeljicam sledečo prošnjo: 1. da se pred izletom prepove vsem učencem uživanje alkoholnih pijač. 2. Da se pravočasno preskrbi za brezalkoholne pijače in krčmarju ukaže le take učencem ponuditi. Tudi razne deželne vlade na Nemškem so že izdale slične naredbe. Kraljeva vlada v Mindenu je ukazala že l. 1903., »da je na šolskih izletih prepovedano kakršnokoli uživanje alkohola.« Okrajno glavarstvo v Grimma na Saksonskem je o priliki neke šolske slovesnosti izdalo povelje, naj se otrokom ne daje nikakršnih opojnih pijač. Tudi društva za počitniške kolonije otrok so strogo prepovedale za ves čas počitnic dajati jim alkoholne pijače.

Listnica uredništva.

„Voditelju“ v Mariboru. Na občnem zboru „Kateh. društva“ je bilo sklenjeno, da bodi „Slov. Učitelj“ skupno glasilo krščanskih učiteljev in katehetov. O kakem novem konkurenčnem listu ni govora. Toliko v pojasnilo.

Listnica upravnništva.

Današnje številko smo članom goriškega kršč. učit. društva, društva slov. katehetov, in nekaterim drugim somišljenikom brezplačno poslali.

„Slovenski Učitelj“ izhaja enkrat na mesec (15.). Cena mu je na leto 4 K, na pol leta 2 K. Urejuje in izdaje: Fran Jaklič, učitelj. — Oblastim odgovoren Ivan Rakovec. — Rokopisi, naročnina in reklamacije naj se pošiljajo: Uredništvu „Slovenskega Učitelja“ v Ljubljani. Tiska Katoliška Tiskarna.
